Raadsmededeling openbaar

Nummer	:	192-2024
Datum	:	10 december 2024
B&W datum	:	10 december 2024
Beh. Ambtenaar	:	A. Tiemessen
Portefeuillehouder	:	A.J. te Lindert
Onderwerp	:	Hervormingsagenda Jeugd

Aanleiding:
In de bestuurlijke termijnagenda is opgenomen dat de Raad nadere informatie krijgt inzake de Hervormingsagenda jeugd. Met deze Raadsmededeling wordt deze toegelicht.

Inleiding:
De afgelopen jaren is hard gewerkt om de problemen in de jeugdzorg aan te pakken. Het aantal kinderen dat jeugdzorg kreeg was fors gegroeid, er zaten te veel kinderen in gesloten jeugdzorg, er waren te veel uithuisplaatsingen, wachttijden waren lang en de gemiddelde trajectduur was toegenomen. Deze trend moest worden omgebogen. Ook de kosten stegen te hard en het stelsel was niet houdbaar voor de toekomst.

Om met name de kwetsbare kinderen die jeugdzorg zo hard nodig hebben sneller en beter te helpen zijn de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming ontwikkeld door (partijen uit) de vijfhoek[1].

Een sterke, elkaar steunende samenleving
Met veel kinderen gaat het gelukkig goed. Tegelijkertijd zien we ook dat steeds meer kinderen, jongeren en ouders/verzorgers zich zorgen maken over de toekomst en worstelen met hun mentale gezondheid. Vaak krijgen kinderen jeugdhulp voor problemen die niet bij henzelf zijn ontstaan, maar in hun omgeving zoals een (v)echtscheiding, bedreiging van bestaanszekerheid of GGZ-problematiek van ouders. Verder zien we dat steeds meer kinderen een diagnose krijgen, wat enerzijds soms helpt om goede hulp te bieden, maar hen anderzijds ook te snel kan bestempelen als ‘afwijkend’. Door verschillen te accepteren, niet voor alle problemen gelijk professionele hulp in te schakelen en goed te kijken naar wat kinderen en het gezin nodig hebben, kunnen we zorgen dat minder jeugdhulp nodig is. Dat vraagt iets van ons als samenleving.

Het is aan ons allen als samenleving om de druk op jongeren te verminderen, problemen te voorkomen en jongeren beter toe te rusten zodat zij met deze problemen kunnen omgaan en ze dragelijker worden. Dit vraagt dat wij op een andere manier gaan kijken naar (hulp)vragen van jeugdigen en gezinnen en deze plaatsen in een brede sociale context, waarbij we ook kijken naar onderwijs, bestaanszekerheid etc. Want de overheid heeft niet alle antwoorden en (meer) jeugdzorg is niet altijd de oplossing.

Een sterke pedagogische basis is voorwaardelijk voor een goede start en een goede toekomst van iedere jeugdige. Hoe sterker die basis, hoe beter vragen en uitdagingen die bij opgroeien horen in het gewone leven kunnen worden opgepakt. Daarom zetten we in op het verstevigen van sociale netwerken en versterken van collectieve voorzieningen, zodat we een omgeving creëren die jeugdigen helpt en stimuleert zonder te problematiseren maar juist door te (praten over) normaliseren.

[1] Rijk, VNG, jeugdhulpaanbieders, professionals en cliëntenorganisaties

Binnen Aalten versterken we op Schaersvoorde de pedagogische basis door het programma THINK en Tumult in te zetten waarbij er aandacht is voor de alledaagse ontwikkelingen waar een puber mee te maken heeft en hoe die hiermee om kan gaan. We werken met een Preventie medewerker Jeugd die bij jongeren en hun ouders thuis langsgaat als er wel iets lijkt te spelen maar er nog geen concrete hulpvraag ligt. Door te praten over wat er speelt kan aan de voorkant veel opgelost worden. Het jongerenwerk zet in op normaliseren door jongeren een ontmoetingsplek te geven zodat ze door ontmoeten van elkaar kunnen leren. Het Preventie Platform Jeugd richt zich op zowel ouders en kind om met elkaar en onderling het gesprek aan te gaan zonder te problematiseren.

Extra ondersteuning nodig
Iedereen wil dat kinderen en jongeren zo goed en veilig mogelijk opgroeien en zich ontwikkelen naar hun mogelijkheden. Soms gaat dit niet vanzelf en is extra ondersteuning nodig.

In de Hervormingsagenda Jeugd zitten drie thema's die direct om actie vragen vanuit de gemeenten.

Formatie van stevige lokale teams
Met behulp van de partijen uit de sociale basis en het Ondersteuningsteam ondersteunen we jeugdigen op school, in de wijk en in het gezin. We houden daarbij rekening met de mogelijkheden en capaciteiten die het gezin zelf heeft en bekijken eventuele hulpvragen van ouders breder dan jeugdhulp. Maar ook met de schaarse zorgcapaciteit en het gegeven dat individuele jeugdhulp niet altijd de oplossing is. Jeugdhulp moet vooral beschikbaar zijn voor de jeugdigen die dat het meest nodig hebben en deze moet zoveel mogelijk aansluiten bij hun eigen leefwereld. Met het Lokale team gaan we hier stevig op inzetten. Binnen Achterhoek Oost wordt gezamenlijk opgetrokken om de medewerkers van het Ondersteuningsteam en de jeugdconsulenten te scholen in de Verklarende analyse. Dit is een methodiek die aansluit bij de vereiste brede kijk van het Sterke lokale team. Aan het eind van het voorjaar 2025 zijn deze trainingen afgerond. Ook zijn we met een regionale werkgroep aan het onderzoeken wat de beste samenstelling is van het lokale team.
Binnen Aalten is eveneens een werkgroep Sterker lokaal team. Hier werken we uit voor welke inwoners we er moeten zijn, waar maken we ons zorgen over, waar moeten we een oplossing voor vinden en dus welke partijen moeten onderdeel worden van en welke moeten betrokken worden bij het Sterke lokale team. De integrale samenwerking, die we in 2020 reeds ingevoerd hebben toen we de Omgekeerde toets invoerden, geven we een nieuwe impuls. Daarnaast hebben we ook steeds meer contact met het onderwijs onder andere via de Lokaal Educatieve Agenda (LEA), de Gelijke Kansen bijeenkomsten en doordat het Ondersteuningsteam in elke school aansluit bij (in ieder geval) het interne zorgteam. De samenwerking met de volwassen GGZ is nog niet goed van de grond. Hier gaan we mee aan de slag. In het eerste kwartaal van 2025 maakt het Rijk afspraken met de landelijke GGZ-organisatie. Ons streven is hierop mee te liften.

Ander schaalniveau voor specialistische hulp
Om te zorgen dat (hoog)specialistische jeugdzorg voor de meest kwetsbare kinderen en gezinnen voldoende en tijdig beschikbaar is, wordt dit op regionaal en landelijk niveau ingekocht. Het wetsvoorstel 'Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg' is hiervoor ingediend. Een van de aspecten uit dit wetsvoorstel is dat gemeenten verplicht worden om regionaal samen te werken bij de inkoop van specialistische jeugdzorg. In de Achterhoek hebben wij hier al een aantal jaren ervaring mee. De

laatste inkoop is niet volgens het gehele traject uitgelopen, maar we hebben toch voordeel bij het feit dat we hier al een tijdje mee onderweg zijn. Met ingang van 1 januari 2026 gaan we de ambulante jeugdhulp en de reguliere jeugdhulp met verblijf opnieuw inkopen. Separaat daaraan loopt het traject van de regionale governance (Raadsmededeling 115-2024 en Raadsmededeling 183-2024, Stand van zaken inkoopproces Wmo en Jeugdhulp). De gesloten jeugdzorg en de terreinvoorzieningen, de zogenoemde essentiële functies, kopen we met ingang van 1 januari 2025 in op Gelders niveau (Raadsmededeling 65 2024 Hoogspecialistische jeugdzorg).
En ook landelijk wordt er nog steeds zorg ingekocht door de VNG. Daarnaast zijn er inmiddels landelijke tarieven vastgesteld voor de Gecertificeerde Instellingen waardoor in verschillende regio's de tarieven zijn gestegen (waaronder de Achterhoek). De bedoeling is om daarmee de werkdruk voor professionals in de jeugdbescherming te laten dalen.

Regio-indeling
Voor de regio-indeling is een afwegingskader voor robuuste regio's opgesteld. Op basis van dit afwegingskader zijn verdiepende gesprekken met (sub)regio's gevoerd. De Achterhoek is aangemerkt als robuuste regio, hetgeen inhoudt dat er voldoende vertrouwen is vanuit het ministerie in de inrichting en werkwijze van de Achterhoek om de opgaven van de komende tijd vanuit de bestaande samenwerking aan te gaan. De Achterhoek is hiermee één van de 41 jeugdregio's die is opgenomen in de AmvB regio-indeling (die voorligt ter internetconsultatie).

Afbouw residentieel verblijf
We willen dat jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben 'zo thuis mogelijk' kunnen opgroeien. Daarom zetten we in op stevige lokale (jeugd)hulp waarmee we residentiële jeugdhulp zoveel mogelijk willen voorkomen. Waar residentiële jeugdhulp toch nodig is, gaan we deze verder transformeren naar een zo thuis mogelijke, zo regionaal mogelijke, kleinschalige vorm met bijpassende vormen van onderwijs. De eerste resultaten zijn zichtbaar. Het aantal uithuisplaatsingen is gedaald.

- Gesloten jeugdzorg: het aantal kinderen in gesloten jeugdzorg is landelijk gedaald met 25%. Dit zien we ook in Aalten. Daar is het aantal gedaald van zes in 2022 naar één nu. Er wordt hard gewerkt aan de opbouw van alternatieven voor gesloten jeugdzorg (af- en ombouw). In onze regio (Zelhem) is afgelopen jaar een instelling gestart met onvoorwaardelijk wonen. Daarnaast is de rechtspositie van jeugdigen die wel in gesloten jeugdzorg zitten, versterkt met de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp die in januari van dit jaar in werking is getreden.
- Ten aanzien van de reguliere jeugdhulp met verblijf zien we dat er in de afgelopen periode veel in gang is gezet waardoor het aantal kinderen dat niet thuis kan wonen is gedaald: in 2021 ontvingen landelijk 43.770 jongeren tot 23 jaar jeugdhulp met verblijf. In 2023 waren dat er 41.605. In Aalten waren in 2021 73 jongeren uithuisgeplaatst terwijl dit in 2023 nog 43 jongeren waren.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming
Naast de Hervormingsagenda speelt het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming een belangrijke rol voor kinderen en volwassenen die te maken hebben met onveiligheid thuis of een ontwikkelingsbedreiging. De huidige manier waarop kind- en gezinsbescherming vorm krijgt levert problemen op: wachttijden, geen passende zorg beschikbaar, rechtsbescherming onvoldoende geregeld, en gezinnen moeten hun verhaal steeds opnieuw vertellen. Het Toekomstscenario richt zich op een kwalitatief verbeterde en vereenvoudigde kind- en gezinsbescherming.

Er zijn in het land verschillende toekomsttuinen (proeftuinen) ingericht, waaronder het Perspectiefteam in Doetinchem, waar de 'gedwongen kader' partners samenwerken. De voordelen van samenwerking tussen lokale teams, zorgpartners, Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming, waarbij taken en functionaliteiten op andere wijzen worden ingevuld, worden zichtbaar. Deze samenwerking, zoals beoogd in regionale veiligheidsteams (RVT's), vormt de kern van de nieuwe werkwijze van het Toekomstscenario. De nieuwe werkwijze leidt ertoe dat volwassenen en kinderen zich beter geholpen voelen. De gezinsgerichte, integrale aanpak blijft leiden tot aanzienlijk minder uithuisplaatsingen en andere gedwongen maatregelen. Professionals krijgen tijd, ruimte en mogelijkheden om in te zetten wat bij dit specifieke gezin, in die situatie en op dat moment nodig is. Professionals uit het Lokaal team en regionaal veiligheidsteam trekken als duo samen op waardoor het gezin vertrouwde gezichten blijft zien. Specialisten op jeugd- en volwassenenzorg denken met de professionals mee. Daardoor is het voor hen gemakkelijker om een samenwerkingsrelatie met gezinsleden op te bouwen en is meer expertise beschikbaar. Gezinnen worden niet meer van de ene naar de andere organisatie overgedragen.

Toekomsttuinen NOG
De Achterhoek is onderdeel van de Toekomsttuinen NOG. De pilots met deze toekomsttuinen zijn geëvalueerd. Er zijn mooie stappen gezet en het heeft ons inzicht gegeven in de wat werkt en waar de ontwikkelpunten liggen.
Op basis van de evaluatie hebben de bestuurders van de netwerkpartners een voorstel gemaakt voor de werkwijze in de Toekomsttuinen NOG voor de periode van 2025 - 2027. Het betreft hier een netwerksamenwerking. Alle partners werken mee aan casuïstiek vanuit de gedachte dat ieder hierin zijn deel te doen heeft. Het bouwt voort op de beproefde werkzame elementen in de toekomsttuinen en sorteert voor op de ontwikkelingen richting een Regionale Veiligheidsteam.
Ook kan er gebruik gemaakt worden van de bestaande afspraken/mogelijkheden, zoals de aanwezigheid van een Veilig Thuis medewerker of jeugdbeschermer op de locaties van de lokale teams. Een medewerker van Veilig Thuis is wekelijks aanwezig op het gemeentekantoor in Aalten. De meerwaarde is bundeling van kennis; zodat daadwerkelijk breed en integraal gekeken wordt en samen opgetrokken wordt bij casuïstiek.
De Stuurgroep Toekomsttuinen NOG heeft de projectgroep NOG de opdracht gegeven de netwerksamenwerking vorm te gaan geven. In het voorjaar van 2025 is het Achterhoekse uitvoeringsplan Toekomsttuin 2025 e.v. gereed.

Landelijke ontwikkelingen
Het besluit over de inrichting en de schaalgrootte van de Regionale Veiligheidsteams (RVT) is uitgesteld. De staatssecretaris Rechtsbescherming en de staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport hebben aangegeven tijd nodig te hebben om zich in te werken in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming om tot zorgvuldige afwegingen te komen die passen binnen de kaders van het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma. In de loop van 2024 komt hierover meer informatie.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd: nvt